

KÖNYVTÁRI SZEMLE

KÖNYVTÁRAK · OLVASÓK · ÉS · KÖNYVGYÜJTŐK · FÉLHAVI · ÉRTESÍTŐJE

ELŐFIZETÉSI ÁRA: SZERKESZTI: SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
EGÉSZ ÉVRE 5 P, FÉLÉVRE 2·50 P ASZTALOS MIKLÓS DR. BUDAPEST, IV., MÚZEUM-KRT 3

Vidéki könyvtáraink társadalmi támogatása

Mindenki évek óta örömmel állapíthatja meg, hogy vidéki városaink kulturális életében örvendetes változás állott be. Talán a városok lakosságát időnként kicserélő filléres gyorsvonatok, vagy talán valami más körülmény okozza ezt, de legtöbb vidéki városunk megtalálta azt az egyéni ízt, amelynél fogva más, mint a többi vidéki város s most kultuszát új egyéni ízének ápolásából. Ez a kultusz teremtette meg aztán az idegenforgalom intézményes fokozására szolgáló „napokat” és „heteket”, amelyek hol többé, hol kevésbé, de legtöbbször mégis csak sikerülnek. És ha, a mondjuk, „pécsi nap”, vagy „szombathelyi napok”, vagy „miskolci hét”, nem is kizárólag csak kulturális élvezetet akar adni az idegennek s nem utolsó sorban a saját polgárságának, mégis úgy látjuk, mintha a kulturális tartalom egyre nagyobb tért hódítna a különböző idegent vonzó „látványosságok” és „ attrakciók” között. Örvendetes jelenség ez, mert két értékes körülményre mutat rá: arra, hogy városaink rádöbbentek sajátos kultúregyéniségük önértékére s méltók akarnak hozzá lenni, valamint arra, hogy a kulturális értékek egyre szélesebb körben válnak vonzóerejűvé.

Ebben a kedvező légkörben fel kell hívni a vidéki városaink és városkáink figyelmét meglevő, vagy meg nem levő könyvtáraikra. Az idő nagyon alkalmas arra, hogy mindenki meglássa a könyvtár fontosságát és szükségességét. A könyvtár az iskolán kívüli és az iskolán túli önművelés legtermészetesebb és legegészségesebb eszköze. A könyvtár a legnemesebb szórakoztató hely. A könyvtár nagy társadalomnevelő tényező. Ép legutóbbi számunkban mutatott rá a győri eset kapcsán Bay József arra, hogy milyen nagy nevelő szerepe van a vidéki közkönyvtárnak a vidéki város munkanélküliei számára.

Valamikor minden város arra törekedett, hogy legyen középiskolája. Ma már minden városnak arra kell törekednie, hogy legyen nyilvános közkönyvtára. Ne luxus-könyvtárra vágyjanak, ne akarják esetleg túlméreteztetni azt, de a helyi viszonyoknak megfelelő könyvtárat minden esetre tartsák fenn, s ha nincs, teremtsék meg.

A közkönyvtár közszükségletet elégít ki. Ahol már valamelyes kis kulturális életigény jelentkezik, ott már ott él a közkönyvtár igényének csirája is. Hisszük, hogy mozgékony vidéki városaink érzik és értik ezt s azt az örvendetes mozgékonyt, amelyet az utóbbi években mutattak, ezen a téren sem kapcsolják ki.

Egyet azonban nem szabad elfelejteni. Azt, hogy a könyvtár élő valami, amelynek állandóan megvannak a maga szükségletei. Nem elég egy könyvtárat meg alapítani, életrehívni. Nem elég egy könyvtárat egyszer könyvanyaggal ellátni. A könyvtárat állandóan gyarapítani kell, hogy időszerű maradjon, hogy élő legyen, hogy kapcsolatai a közönséggel ne sorvadjanak el.

A vidéki közkönyvtárak dotálása körül majdnem minden fenntartónál más és más a támogatás mértéke s ennek megfelelően más és más a könyvtár életképessége is. Általában azt kell mondanunk, hogy ezeknek a könyvtáraknak a dotálása a legtöbb helyen elégtelen. De amit nem bír el egy város háztartása, azt elbírhatalja a város társadalmának önkéntes támogatási készsége, ha az szereti a könyvtárat és érdemesnek tartja a további életbentartásra.

A gyakorlatban igen jól bevált már az a támogató baráti társaság, amely egy-két múzeumunk mellett alakult. Ilyen támogató baráti társaságokat igyekezzenek teremteni a maguk társadalmi támogatására vidéki közkönyvtáraink. Nem nagy áldozatok kéréséről és nem nagy áldozatok nyújtásáról van szó itt. Csak arról, hogy álljon minden vidéki könyvtár mögött egy megértő s a szükség esetén a helyi könyvtár kisebb igényeinek megfelelő mértékben áldozni tudó társadalmi háttér. A könyvtárakat tartsa életben a fenntartó, de a vegetáción túlmenő lendületet ez az érdeklődő és szükség esetén áldozni tudó baráti kör adja meg nekik!

Alljon az ilyen társadalmi kultúrmozgalom élére a törvényhatóság első embere: a főispán, a polgármester. Vonja be a könyvtár barátainak sorába ne csak a kispénzű intellektuális osztályhoz tartozókat, hanem a város, a környék nagybirtokosait, nagyiparosait, gyárosait, nagykereskedőit. Egy-egy vidéki könyvtárat a város nagysága szerint évi ezer-kétezer pengő rendkívüli támogatás nagy mértékben fellendíthet. És az anyagi támogatáson túl ennek a baráti körnek társadalmi propagandája munkálhatja meg igazán a talajt a könyvtár hasznos kulturális közmunkájának.

Főispán és Polgármester Urak! Alljanak a városuk könyvtárának barátokat szerző akciójuk élére s vidéki Könyvtáros Kollégák! szervezzék meg városuk társadalmát könyvtárunk barátjának, hogy megszerezhessék azt, épen a város társadalmának érdekében, könyvtárunknak a hivatalos költségvetésen kívüli anyagi kisegítőjeül.

A könyvtár a társadalomé, tehát a társadalom tekintse magáénak a könyvtárat.

Asztalos Miklós.

Bölöni Farkas Sándor könyvtára

z erdélyi magyar felekezeti középiskolák könyvtárai között első helyen mind kötetei számánál, mind régi magyar anyagának gazdagságánál fogva a kolozsvári unitárius főgimnázium könyvtára áll. A vagyoniilag legszegényebb unitárius egyház könyvtárának ritka gazdagsága talán az első pillanatban ellenmondásként hat, de ha a könyvtár történetére egy rövid pillantást vetünk, könnyen meg fogjuk érteni, hogy az üldöztetések és a vagyontalanság ellenére is miként tudott összegyűjteni ez az ősi könyvtár már a század elejéig is közel százezer kötetet. Rendszeres és szakszerű könyvtárgyarapítással itt is csak időnként találkozunk és mégis mind a régebbi magyar könyvtári anyag, mind az újabb csaknem hiánytalanannak mondható. Hanyatlást csak a XIX. század végi és a XX. századi magyar anyagnál tapasztalhatunk, de ez a hanyatlás egyrészt anyagi okokkal magyarázható, másrészt a magyar könyvtermelés nagyarányú megnövekedésével, amellyel, sajnos, még a jól dotált nagy magyar közkönyvtárak sem tudtak mindig lépést tartani.

A régi anyag gazdagsága a kolozsvári unitárius főgimnáziumi könyvtárban épügy a lelkes adományozók érdeme, mint a többi felekezeti intézeteknél. De mert talán több hozzáértő gyűjtő és bibliofil volt az unitárius adakozók között, talán ezért teljesebb és rendszeresebben gyűjtöttek látszó az unitáriusok könyvtára. A nagy ajándékozók között ott találjuk *Brassai Sámuel*t, *Gedő Józsefet*, *Simén Domokost*, *Nagyajtai Kovács Istvánt*, *Bölöni Farkas Sándort*, *Pákei Lajost*, *Kriza Jánost*, *Mikó Lőrincet* és a kisebb-nagyobb adakozók egész tömegét.

A könyvtár történetét *Simén Domokos* még a mult század második felében megírta, de tanulmánya¹ csupán futólagos áttekintést nyújt a még ma sem teljesen feldolgozott könyvtár multjáról. Ebben a tanulmányban olvashatjuk, hogy a könyvtár vezetése 1837—1848 között *Brassai Sámuel* kezében volt, majd a későbbi könyvtárosok között találjuk *Kriza Jánost*, *Mikó Lőrincet* és a híres püspök *Ferenc Józsefet* is. E nevek minden magyarázat nélkül megértetik a könyvtár viszonylagos rendezettségét és magyar anyagának szakszerűségét.

A kolozsvári unitárius kollégium nagy anyagából ezúttal *Bölöni Farkas Sándor* könyvtárát emeljük ki, mint akinek nevét és emlékét híres művének, az „*Utazás Északamerikában*”-nak százéves évfordulója ismét felújította. Az ő könyvtáráról írja *Simén Domokos* beszámolójában a következőket:

„Bölöni Farkas Sándor, északamerikai utazó a tiszta polgári erények mintája, 1841. augusztus 22-én és 1842. február 2-án kelt végrendeletében becses könyvtárát, térképeit, Amerikából hozott emlékeit, kéziratgyűjteményét főiskolánk könyvtárának hagyja, ennek gyarapítására szánt és a helybeli Gondoskodó Társaságban elhelyezett 2000 forintnyi alaptökével együtt. Könyvtára ekkor 494 önálló művet tett ki 961 kötettel. Azóta minden évben gyarapodik. E könyvtárban nevezetesek az encyclopedisták művei, Hébe 5 évről, Auróra 10, Felső-Magyarországi Minerva 4, Koszorú 4, Élet és Literatura 4, Aglája 4 évről; továbbá Révay, Kazinczy, Berzsényi, Dajka, Kisfaludiak, Fáy, Virág, Kis János, Igaz Sámuel, Kovachich, Benkő, Bod, Bethlen, Wallaszky, Gyarmathy, Vörösmarty, Bajza, Wesselényi, Széchényi, Bonfini, Katona, Istvánffy, Pray munkái, végre a Tudományos Gyűjtemény, Erdélyi Múzeum, Árpádia, Peirer Universal Lexicon és sajtókezüleg vezetett naplója, mint szintén az újabb hazai irodalom legbecsebb emlékei.”²

Megnézem a *Bölöni Farkas Sándor*-könyvtárát. Hatalmas polcokon, sűrű sorokban egymás mellett foglalnak helyet a nagy unitárius író könyvei. A világos és modern könyvtárterem legszebb helyén állanak az első magyar demokrata szellemi kincsei. Közel 3000 kötet. De a háromezer kötetből mindössze a felét gyűjtötte maga Bölöni Farkas Sándor személyesen. A többi adományának kamataiból közel félszáz év alatt vásárolta a könyvtár és csatolta nagy ajándékozójának többi könyveihez. A könyvtárról a mindenkor könyvtárosok pontos jegyzéket vezettek és így külön tudjuk B. Farkas Sándor könyvei közül választani a régieket és az újakat. Az alapítványból vásárolt könyvek csaknem kivétel nélkül Bölöni Farkas halála utáni kiadások és minket ezúttal nem érdekelnek, nem lévén alkotórészei az alapító könyvtárának. A Bölöni Farkas Sándor könyvei már első pillantásra gyűjtőjük bibliofil érzékét árulják el. A könyvek tekintélyes része kötött. Igaz ugyan, hogy e kötések többnyire csak vagy vászon, vagy az eredeti kiadói kötések, de van néhány igen szép bőrkötés is. A könyvgyűjtői hajlam Bölöni Farkasnál elsősorban a szép és izléses kiadások gyűjtésében nyilvánult meg. Egészen ritka és csupán a gazdag könyvgyűjtők részére készült kiadásokat nem találunk ugyan nála, de annál gyakrabban izléses és a rendesnél jobb papíron készült és szébb kiadású műveket, amik minden esetre gyűjtőjük izlését dicsérik. Így különösen szép és ritka az a közel 200 kötetes miniatűr kiadványsorozat, amelyet a világirodalom nagy klasszikusai fordításából bocsátott közzé a mult század első három évtizedében egyik legnagyobb bécsi kiadó. Lamartine, Hugo, Cervantes, Shakespeare, Voltaire, Goethe, régiek és újak, klasszikusok és romantikusok egyaránt helyet foglalnak ebben a sorozatban. De hogy Bölöni Farkas a világirodalom nagyjaival nemcsak ebből a sorozatból ismerkedett meg, azt bizonyítják könyvtára többi német, francia, angol és latin klasszikusai is. Az antik irodalom szerzetét e mellett a római és görög írók magyar fordításai is jelzik, fordítások, amelyek között a század első felének legkitűnőbb magyar tolmácsolásaival találkozunk.

Bölöni Farkas könyvtára azonban nem csak irodalmi jellegű. Érdeklődése egyetemes lévén a literary gentleman minden sajtóságát magán hordja. A magyar és világirodalom termékein kívül találunk növénytani, kémiai, földrajzi, történeti, filozófiai, jogi és hittudományi munkákat is, de a szépirodalmi anyag mind terjedelménél, mind rendszerességénél fogva vezet. A magyar írók művei közül csaknem hiánytalanul megtaláljuk a század első három évtizedének kimagaslóbb alkotásait, de néha feltűnő hézagokat is tapasztalhatunk. Kazinczy, Bánóczy, Bajza, Toldi művei mellett hiányoznak a jelentősebb Vörösmarty kötetek és hiába keressük a magyar regényírókat is. Dedikált könyv kevés van. Csodálatoskép Kazinczy művei nem dedikáltak, bár köztudomású, hogy a magyar irodalom atyja milyen sokra értékelte az akkor még ifjú unitárius diák próbálkozásait. És azt is tudjuk, hogy Kazinczy erdélyi útja alkalmából meg is ismerkedett vele, de, úgy látszik, könyvajándékozással nem pécsetelte meg barátságukat. De például *Bajza* 1835-ben a következő sorok kíséretében küldte el verseskötetét Bölöni Farkasnak: „Az éjszak-amerikai utazás lelkes írójának tisztelete jeléül Bajza József.” Könyvei közül hadd jegyezzünk kuriózumként még néhányat ide, olyanokat, amelyeket *Simén Domokos* nem említ: *Czwittinger*, *Specimen Hungariae Literatae*; *Engel* német nyelvű Magyarország története; A Magyar Tudományos Akadémia legelső kiadványai. Azután a régi erdélyi történetírók. A Nagynyedi Album. Néhány

¹ *Simén Domokos*: Az Unitáriusok Kolozsvári Főiskolájának könyvtára. Keresztény Magvető. 1877. 193—207. II.

² Idézett helyen, 205. I.

régi magyar könyv, amelyeket a könyvtár különválasztott és a Régi Magyar Könyvtár anyagába osztott. A Bibliothèque Dramatique összes kötete. A Hágában 1739-ben megjelent Histoire des révolutions de Hongrie, stb.

Amerikai útjával kapcsolatban szintén sok könyvet őriz Farkas Sándor könyvtára. Tudjuk, hogy Amerikába utazása előtt Bölöni Farkas bejárta Nyugat-Európát is és Párizsban épen a júliusi forradalom idején tartózkodott, majd onnan Belgiumon és Hollandián át Angliába ment. Mind a nyugateurópai, mind északamerikai útja előkészületét könyvtárából jól láthatjuk. Anglia és Amerika történetére, művelt-

ségi és gazdasági viszonyaira vonatkozólag mind útja előtt, mind az után sok könyvet vett Bölöni.

Könyveiben exlibriseket nem találtam. Legtöbbje egyszerűen a nevét őrzi, később a névbeírás egy pecsényszerű jelzése pótolja. Nagyon sok a hittudományi munka. E tekintetben Bölöni Farkas nagy unitárius elődei követi: minden érdekelte, amit az unitárius vallás mellett, vagy ellene írtak. Könyvein kívül kéziratait és emléktárgyait is őrzi még az unitárius kollégium könyvtára. Mellszobra a kollégium dísztermét ékesíti, egy áldozatkész, művelt, és a kora haladó szellemével lépést tartó Széchenyi-típusú magyar emléket őrizve.

(Kolozsvár.)

Jancsó Elemér.

Régi könyvjegyzetekből

A Nyirkállói-kódex széljegyzetei, avagy itinerarium animae renescentis

A könyvjegyzet magábanvéve is egyike a legérdekesebb jelenségeknek. Az olvasó ilyenkor kilép passzív szerepéből. A legkülönbözőbb okok indíthatják rá: továbbépül benne a könyv gondolatpalotája, új művek kiinduló pontjai vetődnek föl, párhuzamos versek, vagy bölcseségek jutnak eszébe, néha polémiát, ellenségeskedést folytat a türelmes betűvel. Mindenesetre nagy a lelki különbség a kéziratba és a nyomtatott könyvbe írt széljegyzetek között. Az írott könyv szerzője és a között, aki a széljegyzeteket hozzáfűzi, szemre sincsen különbség. Mindketten írnak, sőt a kézírás tipizáltsága következtében kortársak gyakran egészen hasonlóan írnak. A jegyzetelő olvasó és író sokszor egyenrangú személyek. — A nyomtatott könyvben már egészen más a széljegyzet sorsa. Az eredeti szöveg és a bejegyzés többé nem egyenrangúak, nincsenek testvéri közösségben már a külső formára sem. Az irodalmi élet nagyobb differenciálódása élesen elválasztja a jegyzetelőt az írótól, de szétsodorja a jegyzeteket is az említett motívumok, vagy még több motívum irányában.

Van-e jelentősége a könyvjegyzeteknek? Sokkal nagyobb, mint gondolnánk. A könyvtáblákra és szennylapokra firkált jegyzeteknek nagy a jellemző erejük, különösen, ha szerzőjük nem gondol semmiféle önmegörökítésre, csak unalomból járja a lélek játékos és természetes útjait. Valamilyen mű fogadtatását mi jellemzi jobban, mint a bejegyzések? A kultúra és a teremtés közötti mélyes kapcsolat mi világítja meg jobban, mint a széljegyzetek? Hiszen ezek a jegyzetek a lélek reflexei! Nagy egyéniségeket jobban elárulnak ilyen lelki reflexek, mint magánéletük kifürkészett apróbb titkai. Az alábbiakban és következő cikkeinkben néhány megkapó példát mutatunk be a széljegyzetek említett típusairól.

Nyirkállóinak nevezett kódexünkben található bejegyzések jelentősége abban rejlik, hogy tökéletes tükörképét adják a magyar reneszánsz forrongó lelkivilágának. Ezek a különböző szerzőktől eredő versek, szavak, mondások, fordítási kísérletek, iskolás bejegyzések, melyek mind Magyi János formulás-könyvében találhatók, az emberi lélek utazásait mutatják be Magyarországon a 15. század utolsó negyedében. Nem a lapszélre íródtak, hanem mindenüvé, ahol üres lap maradt. Tarkabarka zürzavarban áll előttünk a kor színe. A

szorgalmasan tanulmányozó diák fáradtságosan méri össze anyanyelvét az új műveltség nyelvvel. És vajjon mik ezeknek a fordítási kísérleteknek a tárgyai? Mindezekelőtt a diák külföldi neveltetése: *Mert én ydegen földön nevelésem meghozwla* (Quia incolatus meus prolongatus est). Íme, a szülőföldet elhagyják az új műveltségért. A behozott új fogalmak egyik legelsőbibe a „bibliotheca”. Magyarul: „kinyves ház”. Az egyéniség korát élük, nagy hiány lenne, ha nem tudnák, hogy „certamen” magyarul „versengés”. A lelki élet latin szavaira mindre akad magyar kifejezés. Az ősi „nobilis”-re nem jut. Csak népszerű etimológiát tudnak adni: *nobilis = non vilis*. Az új fogalomnak, az „eloquens”-nek sincs még meg a magyar megfelelője, de az a rokonjelentésű szó, melyet a bejegyző magyarázatául szánt, mutatja, hogy mit érzett benne: *eloquens = facetus*. Az ékesenszóló és a szellemes ember összekapcsolása közös fókusra mutat: a szellemi képességek, a tehetség megbecsülésére. De mindkettő olyan képesség, amely nyelvben nyilvánul meg, humanista tulajdonság. A jámbor diák iparkodik a latin irodalmi műszavakat magyarra fordítani. De vajjon ki sejténé ma, hogy a „ketthen zereth Könyveben” azt akarja mondani, amit a latin az „in libro dialogorum”-mal? Mélyen átérezhette a latin bölcs mondást, amit be is jegyzett: „Discere sit carum, quamvis primo sit amarum...”¹ Az új műveltség első sorban a középkor legműveltebb rétegére, a papságra rótt új kötelességeket. És Magyarországon, ahol eddig a pap inkább kardot forgatott, mint tollat, megjelenik Magyi János kódexében a szigorú kritika: „Clerici armati fatui sunt et non literati”². Az új művelődés a régi tekintélyeket újjakkal toldotta meg. Chrisostomus, Augustinus és Aristoteles mondásai közé cicerói, vergiliusi idézetek jutnak, vagy a Capitolium fölírása, sőt egy meglehetősen világias érdeklődésű vers: „Polex Vincenturus de Hermofrogito”. A népi és egyházi latin versforma már a klasszikus latin versforma verejtékes kísérleteivel váltakozik. Az ismert híres jogi szabály még páros rímű ősi nyolcasban íródott:

„Merth mith eghzer megh zerzettel
es thetewled el vetettel,
Ha igazath akarz tenned,
thewbzer nem kell hozzád venned.”

Egy másik vers, a „De amore regula”, ugyancsak páros rímes. Egy kocsmázó ének négyes rímű. Csak úgy hemzsegnék a középrimes versek. De úgy érezték, hogy István diák sírversét az elhunythoz méltóan hexameterben kell írni.

¹ Tanulni üdvös dolog, bár eleinte keserves.

² A fegyveres papok együgyűek és nem írástudók.

Még gazdagabb az a fõlzsabeditás, amit az új mûveltség tartalmában végez. Az asszony és a bor örök költészete bátor lejegyzõkre akad. Buzgón sze-degetik össze a bölcs mondásokat az asszonyi méreg-rõl, és nagy élményszerûséggel írhatták le Bölcs Sa-lamon mondását: „*Femina est forma decipiens, con-tinuum bellum, dulce venenum, inexpugnabile castrum*”.³ És nemcsak a kocsmá talál lelkes hívekre. A kegy-vesztett bejegyzõ urához intézett panaszát népdalra emlékeztetõ fordulattal kezdi:

„*In nemore viridi sonat avis dulcore suavi
Obtinent si sylvae sua promunt folia viva.
Haec cum in me verto, parem illis me reputo
Amisi grata, inveni vitio michi prava.*”⁴

A zöld berekben édesen éneklõ madár, a susogó lomb az idillek lényegéhez tartozik s szinte közhely ebben a korban. A legmagasztosabb emberi kérdésekrõl is vannak bejegyzések. Éppúgy megtaláljuk a lelkesedést a kereszténység jóse, Hunyadi János iránt (Epita-phium Magnifici Joannis de Hwnyad, regni Hungariae Gubernatoris), mint az egyszerű ember örök történet-magyarázatát, mely szerint a török pusztítás Isten büntetése (Epitaphium super excisione urbis Wara-diensis, Peccatum populi plangit clades Waradini). De Nagy Sándor rövid életrajza ugyancsak bejegyzés formájában az új idõk hõsét jelképezi. Azét a hõsét,

aki a maga erejébõl emelkedik föl, s harcol a szeren-csével és a fátummal. Már fontosnak találják azt is, hogy mit ír Xenocrates a szerencsérõl írt könyvében a jó- és balszerencsérõl. Isteni providentia helyett „*fa-torum providentia*”-t emlegetnek. Magukra maradvá küzdenek a csillagokba írt végzettel: „*Volentes ducunt, nolentes sidera trahunt*”⁵ — írja a bejegyzõ. De mindez még csak valószínûleg hangulat, habár egyre erõsödõ hangulat. Még szilárd a régi alap. Még dicsõítik a kis gyermekeket, aki tizennégy erényével Krisztushoz ha-sonló. Még áhitatos verseket írnak az Údvõzítõrõl, Keresztelõ Jánosról, megvetõ rímeket a Judás-pénzrõl. Üres idejükben még Istennek, Jézusnak, Máriának s a szenteknek neveit etimologizálják. És alkalmasint nem minden pislogás nélkül írják a könyvbe iskolásan Szent Bernát mondását: „*El fog jönni a nap, amikor többet fog számítani a tiszta szív, mint a ravasz sza-vak és többet a jó lelkiismeret, mint a teli erszény.*” (Veniet dies illa, in qua plus valebunt pura corda, quam astuta verba et conscientia bona, quam marsu-pia plena.)

Íme Janus Pannonius ismeretlen kortársainak és az utána következõ nemzedéknek bejegyzéseibõl a bomló régi és az épülõ új világ tárul elénk. Az új kornak ezek az ismeretlenjei vannak olyan jelentõsek, mint a legnagyobbjai.

Kardos Tibor.

Közkönyvtár és kölcsönkönyvtár

Egyik vidéki közkönyvtárunk igazgatója hívta fel figyelmünket arra a konkurenciára, amelyet az utóbbi idõben nem is egy vidéki városban a gombamódra felbur-jánzó magánkézben levõ kölcsönkönyvtá-
rak jelentenek az illetõ város közkönyv-tárára. Kétségtelenül olyan jelenség ez, amely nemcsak a közvélemény elé kívánczik, hanem ható-sági intézkedést is kíván.

Természetes, hogy csak õszinte öröm tölthet el minden-
kit, ha azt hallja, hogy egyes városainkban oly mértékû az olvasási kedv, hogy azt a közkönyvtár már nem tudja kielégíteni s egy magánüzem megél mellette a nem is magas köl-csönzési díjakból. Csakhogy a dolog korántsem ilyen egy-szerű. Ezek a közkönyvtárakkal konkuráló magánkölcsön-zõk, amikor a közkönyvtár 15—20.000 kötetével szemben a maguk 300—400 kötetével felveszik a versenyt, nem azért érnek el sikert, mert hamarabb szerzik meg s így hamarabb tudják közönségükhöz juttatni a könyvpiac válogatott érte-keit, hanem azért, mert azt tudják közönségüknek nyújtani, amit a közkönyvtár nem, mert azt az anyagot a közkönyvtár tartalmánál, vagy tendenciájánál fogva nem szerezheti be. Lehet, hogy ez alól is van kivétel, de eddigi információink ezt az esetet tárják fel.

A közkönyvtárak életét körülírt szabályok határozzák meg. Jogos követelményekkel lépnek fel vele szemben mind a fenntartó törvényhatóságok, mind pedig az állam, amely ha nem is jelentõs összeggel — Sopronban például a város 13.000 pengõjével szemben mindössze 400 pengõvel —, de szintén hozzájárul a közkönyvtár fenntartásához. Ezek a

³ A nõ megvesztegetõ külsejû, de örökös viszály, édes méreg, bevehetetlen vár.

⁴ A zöld erdõben kedves édességgel szól a madár, elhallgatnak az erdõk, ha elvesztik eleven leveleiket. Ha ezt forgatom magamban, hozzájuk hasonlónak érzem magamat: elvesztettem a nekem kedves dolgokat és saját hibámból rosszakra találtam.

szabályok és utasítások körülírják, hogy kik vehetik igénybe a közkönyvtár anyagát s bizonyos életkor- és bizonyos köz-biztonsági megszorításokat tartalmaznak. Ezzel szemben a magánkézben levõ, senkinek felelõsséggel nem tartozó és senki által ellen nem õrzött kölcsönkönyvtárak sem az egyik, sem a másik megszorítást nem veszik figyelembe. A közkönyvtárt bizonyos kötöttségek jellemzik a könyvanyag beszerzése tekintetében is. Csak olyan anyagot vásárol, il-letve csak olyan anyagot ad az olvasó, vagy kölcsönzõ ke-zébe, amely nem ütközik sem a jóízlésbe, sem a közerköl-csiségbe, sem nem veszélyes az állami és társadalmi rendre nézve. A felelõtlen kölcsönkönyvtárakat ilyen természetû megkötöttségek sem terhelik.

Mi ennek a következménye? Az, hogy a magánkézben levõ kölcsönkönyvtár a maga forgalmát elsõsorban azokra a kölcsönzõkre alapítja, akiknek érdeklõdését az igen helyesen megrostált közkönyvtári anyag nem elégíti ki, ügyfeleinek nagy része tehát a kiskorúak és a társadalmi rend szem-pontjából nem 100%-osan megbízható egyének sorából kerül ki. Magától értetõdik tehát, hogy könyvanyaga is olyan ter-mészetû, hogy ezt az érdeklõdést elégítse ki. Legnagyobb részben az erotika határát nemcsak súroló, de abba mélyen belegázoló könyvek, a ponyvától színvonalban alig külön-bözõ szépirodalmi munkák s olyan áltudományos szocioló-giai, vagy gazdasági természetû mûvek, amelyek korántsem valók a kritikátlan olvasók kezébe, jelentik az ilyen köl-csönkönyvtárak anyagát. Mûködésük tehát nem hogy nem örvendetes, de a legtöbb esetben egyenesen nem is kívánatos. Mivel azonban minden felügyelet alól mentesek, nemcsak, hogy a lekonkurált közkönyvtár, de a hatóságok sem te-hetnek ellenük semmit.

A magánkézben levõ s megfelelõ szakfelügyelet nélkül mûködõ kölcsönkönyvtárak ügye tehát, ha a dolog mélyére nézünk, egészen súlyos közérdekû probléma. Feltétlenül meg kell találni azt a módot, hogy ezek a kölcsönkönyvtárak ne állhassanak más célok szolgálatában, mint a hatósági felügyelet és irányítás alatt mûködõ közkönyvtárak. Feltét-

⁵ Az erõs akaratók vezetnek, a nem akarókat a csilla-gok vezetik.

lenül módot kell találni arra, hogy a kölcsönkönyvtárak anyaga megfelelő módon ellenőriztessék, s hogy a felügyeleti joggal megbízandó hatóságnak vétőjoga legyen egyes könyveknek az anyagba való besorozása ellen. Ezt az intézkedést mind a kultúrpolitikai, mind a közrendészeti érdekek egyaránt megkövetelik. Az már részletkérdés, hogy a megfelelő iparhatóságnak, vagy az illetékes törvényhatóság kultúrügyeknél foglalkozó tisztviselőjének felügyelete alá helyezik-e ezeket a magánüzemeket, de a kérdés mindenestre megfontolást és gyors intézkedést kíván, miért is melegen ajánljuk mind a helyi, mind az országos hatáskörű illetékesek figyelmébe.

—s —s.

A lengyel kötelespéldány-törvény

ránylag hosszú idő, majdnem tíz esztendő telt el az újjászületett Lengyelországban, amíg az ország átszervezése során hivatalosan is gondoskodni kezdtek a szellemi javak védelméről és rendszeres gyűjtéséről. Így a minden államban rendszeresített kötelespéldány intézményt, amely

a nyomtatott szellemi termékeknek a lehető teljességig való gyűjtését célozza, a lengyel köztársaság elnöke csupán 1927. május 10-én megjelent, a sajtójogot szabályozó rendeletével léptette életbe. Ennek a rendeletnek 9. szakasza ugyanis felhatalmazza a vallás- és közoktatásügyi minisztert, hogy a belügyminiszterrel egyetértésben kötelezheti a nyomdák, illetve a kiadókat bizonyos számú ingyen példány beszolgáltatására könyvtári, illetve muzeális célokra. A közoktatásügyi miniszternek e felhatalmazás alapján kiadott, 1927. július 4-én kelt rendelete szabályozta először a kötelespéldányok beszolgáltatásának módját. Ezek a szabályok 1934. február 9-ig voltak érvényben, amikor helyükbe új rendelkezések léptek, amelyek lényegükben ugyan nem térnek el az előbbiektől, de a részletekben több pontban különböznek. Talán nem lesz érdektelen főbb vonásokban mindkettőt ismertetni.

A lengyel kötelespéldány-rendeletnek legjellegzetesebb sajátága, hogy a nyomdatermékek központi gyűjtésén kívül gondja van a regionális érdekekre is. Az egész ország bizonyos számú könyvtári körzetre oszlik, amelyeknek nyomdai természetét az ezzel megbízott könyvtáraknak ugyanúgy kell gyűjteniök, mint az országos jellegű intézményeknek az egész ország területét. Az 1927. évi rendelet két országos és hat regionális jellegű intézményt jelöl meg, amelyek a könyvek muzeális célokból való gyűjtésére kötelezve vannak. Országos jellegűek a varsói *Nemzeti Könyvtár* és az ilvói *Ossolinski-Alapítvány könyvtára*, amelyeknek gyűjtési köre az egész ország területére kiterjed. Kerületi (regionális) könyvtárak az összes egyetemi könyvtárak (a varsói, krakkói, ilvói, poznani és vilnói), valamint a toruni (Torun, Thorn) *Kopernik-Könyvtár*. Ezekon kívül még a belügyminisztérium is kapott egy példányt. Az 1927-es rendelet szerint tehát a nyomdák összesen hét példány beszolgáltatására voltak kötelezve: hármat az alsófokú közigazgatási hatóságok (a köztársasági elnök rendelete alapján), negyediket a belügyminisztérium, ötödiket a Nemzeti Könyvtár, hatodikat az Ossolinski-Könyvtár és végül a hetediket az illetékes kerületi könyvtár számára.

Az 1934. február 9-én kelt és a vallás- és közoktatásügyi miniszter által a belügyminiszterrel egyetértően kiadott rendelet ezeket az előírásokat némileg módosította. Az egész ország területére és minden sajtótermékre kiterjedő jog ezentúl egyedül a varsói Nemzeti Könyvtárt illeti meg, míg az Ossolinski-Könyvtár ezentúl csak az időszakai sajtótermékeket kapja kötelespéldány gyanánt. A sajátos lengyel vi-

szonyok mellett feltétlenül szükséges könyvtári decentralizmust az új rendelet nem érintette, sőt az eddigi hat kerületi könyvtárhoz még egy hetediket is létesített, amennyiben Sziléziát kivette a krakkói egyetemi könyvtár körzetéből és a sziléziai tartománygyűlés könyvtára alá helyezte. Ezentúl tehát a nyomdák — a három hivatalos példány beszolgáltatásának kötelezettségén kívül — csupát két ingyenpéldány átengedésére vannak kötelezve: egyet a varsói Nemzeti Könyvtárnak és egyet az illetékes kerületi könyvtárnak. Időszaki sajtótermékeknél ehhez még az Ossolinski-Könyvtár is járul.

Az új rendelet azonban több könyvtárnak kívánati jogot is biztosított.

Így valamennyi egyetemi könyvtárnak (Varsó, Krakkó, Ilvó, Poznan, Vilnó) és a Varsó-városi nyilvános könyvtárnak jogában áll kötelespéldányként kérni a nem az ő körzetükben megjelent könyveket is. A varsói városi könyvtár azonban azzal a megszorítással, hogy ez a jog nem terjed ki a héber és zsidó (zsargon) nyelvű nyomtatványokra és a négy ívnl kisebb terjedelmű munkákra.

Figyelemre méltó az új rendeletnek az a pontja, amely szerint minden ukrán nyelvű nyomdatermék egy példánya az ilvói rutén *Sevcenko-Társaság* könyvtárának szolgáltatandó be.

Kivételt e rendelkezések alól csupán a szöveg nélküli zeneművek képeznek, amelyekből sem a hatóságoknak, sem a kerületi könyvtáraknak nem kell beküldeni, hanem csupán a Nemzeti Könyvtárnak egyet.

Belföldi kiadó által külföldön nyomtatott művekből csupán két példányt kell beszolgáltatni, amelyekből egy példány a Nemzeti Könyvtárt, egy pedig a körzeti könyvtárt illeti. Időszaki sajtótermék esetében egy még az Ossolinski-Könyvtáré.

A könyvtáraknak beszolgáltatandó nyomtatványokat tartós, ú. n. famentes papíron kell előállítani. Egyébként a kötelespéldányoknak olyanoknak kell lenniök, ahogyan forgalomba kerülnek.

A kötelespéldányokat a nyomdák két jegyzék kíséretében közvetlenül az illetékes könyvtáraknak kötelesek beküldeni.

A fenti rendelkezések áthágása, még ha csak hanyagságból is történik, a köztársasági elnök 1932. márc. 18-án kelt rendelete értelmében négy heti elzárással és 500 zloty pénzbüntetéssel, vagy a kettő egyikével büntetendő.

A kötelespéldány beszolgáltatásáról intézkedő rendelet azonban a könyvtárakra is jelentős terhet ró ki. Elrendeli a könyvtármelés rendszeres nyilvántartását, amelyet a Nemzeti Könyvtár mellett felállított *Bibliográfiai Intézet* végez a kötelespéldányban részesülő valamennyi könyvtár segítségével. A kerületi könyvtárak ugyanis kötelesek a könyvbeszolgáltatás ellenőrzése céljából kéthetenként jegyzékben értesíteni a Bibliográfiai Intézetet a hozzájuk beérkezett könyvanyagáról. A Bibliográfiai Intézet a megjelent könyvanyagról heti jegyzéket ad ki (címe: *Urzedowy Wykaz Druków* = A nyomtatványok hivatalos jegyzéke), amely viszont a kerületi könyvtárak munkáját és a területükön megjelent nyomtatványok ellenőrzését könnyíti meg.

Mivel a kötelespéldányok célja az ország szellemi termésének az utókorra való hagyományozása, a rendelet kötelezi a könyvtárakat a művek konzerválására, még pedig *tűzbiztos raktári* berendezések létesítése és a *könyvek bekötése* által. A tudományos kutatás megkönnyítése céljából a rendelet előírja a könyvek katalógizálását, amely a kötelespéldányt élvező valamennyi könyvtárban *egységesen*, az 1934-ben kiadott *hivatalos előírás* szerint történik.¹ Bár a könyvtárak-

¹ Przepisy katalogowania w bibliotekach polskich I: Alfabetyczny katalog druków. Warszawa 1934. (A katalógi-

nak a tudományos kutatást mindenben elő kell mozdítaniok, elsősorban a könyvek megőrzése a feladatuk,² amit a miniszteri rendelet különösen a szépirodalmi munkák, képes folyóiratok és napilapok esetében hangsúlyoz.

(Kraków)

Kniezsa István.

H Í R E K

A Műemlékek Országos Bizottsága dr. Gerevich Tibor és dr. Genthon István kezdeményezésére, a fiatalabb magyar műtörténész nemzedék közrevonásával, igen érdekes *bibliográfiát* készít. A nagy apparátussal megindított gyűjtőmunka az összes magyar folyóiratokat és lehetőleg a könyvanyagot is abból a szempontból dolgozza fel, hogy a magyar műtárgyak és műemlékekre vonatkozó irodalom a lehetőség szerint teljesen felcéduláztassék. A munka tehát kettős célt szolgál. Felállítja az irodalomban valaha is megemlített magyar műtárgyak és természetesen a műemlékeknek is teljes kataszterét s ezen kataszter mellé felállítja különböző szakszerűségi szempontok figyelembe vételével az ezekre vonatkozó teljes irodalom könyvészetét is. Egyelőre cédulakatalógus formájában. A már munkába vett terv megvalósításának felbecsülhetetlen jelentősége lesz a magyar műtörténet és a magyar műemlékvédelem szempontjából.

Rejtett bibliográfiáink száma ismét gyarapodott eggyel. A Komáromban megjelenő *Nemzeti Kultúra* múlt évi decemberi számában 19 lapos könyvészet jelent meg Kertész János tollából. Nagyszorgalmú bibliográfusunk ezúttal *Pozsony város és Pozsony vármegye bibliográfiáját* állította össze. Az összeállítás mellőzi a Pozsonnyal is foglalkozó általános munkákat s csak a speciálisan Pozsonnyal foglalkozókat sorolja fel. Külön a szerzők alfabetuma sorában a szerző nevével jelzett műveket és külön a név nélkül megjelenteket. Kertész igéri, hogy közleménye második részében közölni fogja a vonatkozó folyóirat- és napilap anyagot is. Nagy kérdés, hogy a használhatóságot fokozza-e az anyag ily természetű széttagolása. Az anyag közreadási rendszere különben ezen túl is zavaros, mert a „Könyvek” alcímű részben, ahol a szerző nélküli művek soroltnak fel, megtaláljuk a *térképeket* is. Aligha csalódunk, ha azt hisszük, hogy sokkal inkább össze lehet csapni a könyvet és a cikkeket, mint a könyveket és a térképeket. A megjelenési körülmény kevésbé alkalmas differenciálásra, mint a nyomtatványok belső természete szerinti elkülönítés.

Külföldi személyi hírek. Dr. Franz Schmidt megbízott a thüringiai Landes-Bibliothek igazgatói teendőinek ellátásával. Dr. Karl Hartmann kinevezték a müncheni Egyetemi Könyvtár igazgatójává. Dr. Josef Volf, a cseh bibliofilek elnöke, a prágai Nemzeti Múzeum könyvtárának igazgatója, most ünnepelte tisztviselői működése 30 éves jubileumát. Dr. Federico Ageno, a római Biblioteca Nazionale Centrale igazgatója 74 éves korában elhunyt. Dr. Josef Bick-et, a bécsi Nemzeti Könyvtár vezérigazgatóját, a szövetségi kulturális tanács elnökévé választották.

Félszázánál több *antiquar- és aukciós katalógus* jelent meg külföldön a legutóbbi hetekben. A katalógusok a tudomány és az irodalom legkülönbözőbb sza-

zálás előírásai a lengyel könyvtárakban I.: A nyomtatványok abc-katalógusa.) — A szakcatalogus tervezete most készül. Hír szerint Schlagwort-jellegű lesz.

² Ez ellentétben áll az egyetemi könyvtárak jellegével. Már is hallatszanak hangok, amelyek szerint az egyetemi könyvtárakat meg kell szabadítani a nem nekik való kerületi könyvtári jellegüktől.

kát érintik. Magyar vonatkozású jegyzék csak egy jelent meg. A bécsi *Lichtenberg* cég 56. számú jegyzéke *Hungaria* címmel jelent meg és 93 tételszám alatt sorolja fel idevágó anyagát.

A *Lexikon des gesamen Buchwesens* harmadik folytatása a napokban jelent meg. A tíz ives rész a *Canibus* és *Endter* címszavak közt számos érdekes címszót tartalmaz. Magyar vonatkozású azonban igen kevés van benne, csak *Corvin* Mátyás királyról írt a bécsi Hanns *Bohatta* 17 és a *Corvinákról* 4 sort. Az irodalomból hiányzik többek közt Hoffmann Edit könyve a régi magyar bibliofilekről. Sajnos, a lexikon túlságosan csak a német szempontokat veszi figyelembe s károsan látszik meg rajta, hogy egyetlen külföldi munkatársa sincs, akik az egyoldalúságtól megóvnák a különben oly fontos vállalkozást.

A román kötelepéldány-törvényről szóló cikkünk, valamint a múlt számban ígért *kis bibliográfia* kézirat-otrlódás miatt következő számunkra maradt.

Kolozsvárról írják, hogy a *Keresztény Magvető* nem szűnt meg 1918-ban, hanem évente négyszer most is megjelenik. Az impériumváltozás utánról *Jancsó Elemér* több mint félszáz erdélyi protestáns folyóiratot tart nyilván s így *Joó* Tibor cikkét legközelebb kiegészítjük.

Külföldi aukciós hírek

London. *Sotheby & Co.* novemberben 3, decemberben 5 aukciót tartott. Ezekben az alábbi tételek érdemelnek általánosabb figyelmet: *Sporting Magazine*, 1793—1870., 1—156 kötet és index, 66 font. *Orme*: *British Field Sports*, 1807., I. kiadás 20 színezett metszettel, 440 font. *Garcia da Orta*: *Coloquios dos Simples e Drogas, Goa, 1563.*, a legkorábbi portugál orvosi irodalom egyik ritka első kiadása és egyike a legkorábbi indiai (gyarmati) nyomtatványoknak, amelyben egyúttal a legkorábbi, *Camoens-re* vonatkozó költemény is foglaltatik, 180 font. *Khamsah*, XVI. századi perzsa, miniált kézirat, 287 lap, 16 egészoldalas miniatúrával, 138 font. *Dickens*: *The Uncommercial Traveller*, 1861., a szerző sajátkezű ajánlásával, 62 font. *Shakespeare* 1632-ből való második, folio-kiadása, 250 font. *Milton*: *Poems both English and Latin*, London, 1645, I. kiadás, 160 font. *Shakespeare* negyedik folio-kiadása 1685-ből, némileg hibásan, 85 font. *Newton*: *Philosophiae naturalis principia mathematica*, London, 1687, I. kiadás, 42 font. *Napoleonnak* több, mint 300 sajátkezű levele Mária Lujzához, eddig legnagyobb részét ismeretlenek, megvásárolta a francia kormány 15.000 fontért. *Napoleon* második feleségének, *Mária Lujzának* 130 lapos naplója, 490 font. Huszonöt levél, köztül *Napoleon* négy levele a lipcsei népek csatájának napjaiból, 190 font. *Necker*: *De l'administration des finances de la France*, 1784., I. kiadás a szerzőnek Gibbonhoz intézett sajátkezű ajánlásával, 122 font.

Luzern. *Gilhofer & Ranschburg*, november 27—28. *Blondel*: *Architecture française*, Paris, 1752—56., 4 folio-kötet, 2200 svájci frank. *Blaeu*: *Le Theatre du Monde ou Nouvel Atlas*, Amsterdam, 1647—48., 4 kötet, egykorú, színezett példány, 630 sfr. *Panzer*: *Annales Typographici*, Nürnberg, 1793—1804., 11 kötet, 450 sfr.

München. *Karl & Faber*. November 13—14. *Geistliche Auslegung des Lebens Christi*, Ulm, 1478. körül. 95 fametszettel, 2500 Mk. *Ptolomaeus*: *Cosmographia*, Ulm, 1486., 1500 Mk. *Wolfram* von *Eschenbach*: *Titurel*, Strassburg, 1477., I. kiadás, 1150 Mk. *Melancthon*: *Loci Theologici*, 1544., Lu-

ther és Melanchton sajátkezü bejegyzéseivel, 1100 Mk. Schiller: Die Räuber, 1781., I. kiadás, 610 Mk. Goethe: Werther, 1774., I. kiadás, 360 Mk.

Paris. Besombes, Blaizot & Fils, november 7—9. Dante: La divina commedia, Velence, 1477., (Hain-Copinger 5942) 8100 fr. Lafontaine: Fables choisies, Paris, 1755—59., Oudry és Cochin metszeteivel, 9050 fr. Dialogus creaturarum, Gouda, 1491., 122 fametszettel, 5850 fr. Molière: Oeuvres, Paris, 1666., első teljes kiadás, 5300 fr.

— Andrieux, november 21—24. Paul Claudel kézírata: L'Annonce faite à Marie, 10.000 fr. André Gide kézírata: Cahiers d'André Walther, 18.050 fr. IV. Henrik francia király 32 levele Sully miniszterhez, 8100 fr.

— Giraud-Badin és Maggs Bros., december 6. La Fontaine: Contes et Nouvelles en vers, Paris, Didot, 1795., nevezetes eredetű példány, 31.000 fr. Flaubert: Madame Bovary, Paris, 1857., I. kiadás, finomabb papírra készült példány a szerző sajátkezü ajánlásával Alfred de Vigny-nek, 26.200 fr.

Külföldi folyóiratszemle

Archiv für Buchbinderei (Halle a. S.) 11. sz. — Schreiber, Dr. Ibscher Hugó és a kopt Mani-kódexek. Gurbat, A kiadói kötés mint könyvtári kötés. Kersten, Harmonikus kötéstervek. Rhein, Nürnbergi nyomtatvány 1500 körül.

Archiv für Buchgewerbe (Leipzig) 11. sz. — Bockwitz, Visszatekintés a régibb, előzetekintés az újabb nemzedékre. Spohr, A könyvnyomdaipar büntető-bíróági eltiltása. Lehmann, Új egyesület a német folyóiratügy előmozdítására. Reinhard, Louis Sachse és Alois Senefelderhez való viszonya. Bockwitz, Kis ABC a litográfia történetéhez.

Book-Collector's Quarterly (London) 16. sz. — Cox, Gaspara Stampa. Clairouin, Honoré Daumier. Smith, Robert Bridges műveinek jegyzéke. Rollo, Horgászati szakmunkák gyűjtése. Clements, Angol exlibris-jegyzék. Fordham, Megjegyzések a térképnyomáshoz. Hayward, A London Spy. Berry, Megjegyzések Caslon 1734. évszámot viselő minta-ívéhez.

Bulletin of the New York Public Library, 11. sz. — Yarmolinsky, Idegen könyvek cenzúrája Oroszországban I. Miklós alatt. Mabbott, Leonardo da Vinci munkái kiadásainak jegyzéke az Egyesült Államok kollégiumi és nyilvános könyvtáraiban. Weitenkamp, A New York Public Library XV. és XVI. századi nyomtatványai. Burke, Rudolph Ackermann. (Záróközlemény.)

Kirjath Sepher, quarterly bibliographical review (Jerusalem) XI. évf., 1—4. sz. — A héber nyelven megjelenő és néha angol szöveggel tarkított folyóirat rendszeresen közli a könyvtár újdonságait és a héber bibliográfiát. E mellett tanulmányokat is ad közre, a legutóbbi négy füzetben a következőket: Asaf, Különbéféle kéziratokról. Heilprin, A négy ország tanácsának approbációi Lengyelországban. Malachi, Adalékok a jemenita zsidók bibliográfiájához. Pograbski, Ahad Haam-bibliográfia. Rivkind, Adalékok a lengyelországi héber nyomdászat történetéhez. Schochetmann, J. L. Pinsker-bibliográfia. Sonne, Jacob Lombroso és a „Heshek Shlomo” című könyv. Wachstein, Kis bibliográfia. Yaari, Vegyes bibliográfiai adalékok.

Library Journal (New York) 20. sz. — Schütz, Egyéni előzék-papírok nyilvános könyvtárak számára.

O'Hara, Könyvtárközi kölcsönzések. Henderson, A. Cubook: Kívánatos egység könyvtömegek mérésére. Severance, az American Library Institute fellow-jai 1933-ban.

Typographische Monatsblätter (Zürich) 10. sz. — Kern, Az új fényképezés Svájcban. Reitz, Fényképezés és könyvnyomdászat.

Zeitschrift für Bücherfreunde (Leipzig) 8. sz. — Hauswedell, Hamburgi adalékok a bibliofilához 1893 óta. Löwenfeld, Hamburgi pestis-könyvek. Stubbe, A német barokk egy unikuma a hamburgi rézkarcgyűjteményben. Wahl, Goethe és Hamburg.

Zentralblatt für Bibliothekswesen (Leipzig) 12. sz. — Leyh, Friedrich Adolf Ebert halálának századik évfordulójára. Danzer, A benedekrend könyvnyomdái. Fuchs, Statisztikai adatok a porosz könyvtárak egyesített katalógusáról.

A Könyvtári Szemle

Előfizetési díja: egész évre 5 P, félévre 2.50 P, amely összeget azonban teljes egészében visszatérítjük Önnek, ha 1935. április 1-ig legalább 40 pengőért vásárol, bármilyen könyvet, akár több ízben is, a KÖNYVTÁRI SZEMLE kiadójánál:

LANTOS
könyvesboltja és tud. antiquáriumban
BUDAPEST,
IV., Múzeum-körút 3. sz.

1935.

március 5-én és 6-án

lesz a XVII.

LANTOS AUKCIÓ,

amelyen egy nagy művészettörténész rendkívül érdekes és gazdag könyvtára kerül kalapács alá.

Ajánlom megvételre a

MAGYAR KÖNYVSZEMLE

új évfolyamának teljes sorozatát (1892—1931) egyöntetű barna félvászonkötésben. — Kifogástalan tiszta példány.

Árajánlatokat „MAGYAR KÖNYVSZEMLE” jeligré a Könyvtári Szemle kiadóhivatala továbbítja.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, IV., Múzeum-körút 3 — Telefon: 87-5-01.
Felelős szerkesztő: Asztalos Miklós dr. — Felelős kiadó: Lantos Adolf.
Sárkány-nyomda r. t. Budapest, Horn Ede-utca 9.

LANTOS XVII. AUKCIÓJA.

1935. március 5—6-án.

Önyvektől roskadozó polcok, óriási könyv- és füzethalmazok között lázas munka folyik a Lantosék antiquáriumának dolgozó helyiségeiben, amelyből egy nagy magyar műgyűjtő és művészettörténész 40 éven át önfeláldozással és szerzetesi lemondással végzett gyűjtésének monumentális képe kezd kibontakozni.

A gyűjtemény túlnyomó nagy része művészettörténet és művészeti monografia. Bátran állíthatjuk, hogy nálunk legalább, soha még ilyen gazdag és változatos művészettörténeti könyvtár nem került egy tömegben a könyvpiacra. A művészettörténeti kézikönyvek egymagukban külön és pedig nagy könyvtárat alkotnak.

Nincs olyan festő, szobrász, építész vagy grafikus, akinek életéről és műveiről egy vagy több monografiát ne találnánk e gyűjteményben, nem szólva arról, hogy minden nagyobb európai muzeum, képtár szebbnél-szebb leírásai, képkiállítások, aukciók katalógusai garmadákban láthatók e nagy gyűjtő könyvespolcain. A művészetek többezeréves történetében felbukkant minden művészeti irányzat, iskola, érdekesnél-érdekesebb részlettanulmányokkal van képviselve. Se szeri, se száma a futurizmust, kubizmust, expresszionizmust, impresszionizmust a tegnap, a ma és a holnap művészeti kérdéseit tárgyaló munkáknak. Úgyszintén azoknak a könyveknek, amelyek a távol Kelet, Japán, Kína, Palesztina, India, a forrongó Oroszország és a távol Nyugat indián kultúrájának művészi alkotásait ismertetik. A könyvespolcokon felsorakozó könyvek százai az esztétika ezernyi kérdéseire adnak feleletet, míg a gyakorlati művészetek, az iparművészetek kedvelői sok száz munkában kapnak részletes felvilágosítást a lakásművészet, a szép bútor, a szőnyeg, kézimunka, batik, porcellán, fayence, üveg, ötvös művészetek összes részleteiről. Páratlanul gazdag a gyűjtemény művészeti földrajzi munkákban, művészvárosokat, szép vidékeket, a román, a csúcsíves, a renaissance és modern építészet műremekeit leíró könyvekben.

A közkeletű művészeti monografiasorozatok mellett ott díszlik e könyvtár polcain a rendkívüli értékes Handbuch d. Kunstgeschichte c. nagyszabású kézikönyv is.

Páratlanul változatos a gyűjtemény szerves kiegészítő része: a rendkívül gazdag könyvművészeti, bibliografiai, numizmatikai és régészeti anyag.

E minden tekintetben szenzációsan érdekes gyűjtemény március 5—6-án árverésre kerül Lantos XVII. aukcióján.

Az aukció vezetősége — amint értesülünk — a kikiáltási árakat igen alacsonyra szabta meg, hogy lehetővé tegye a kispénzű középosztálynak is az aukción való részvételt.